

คุณค่าทางจริยธรรมจากคตินิยมในคำสู่ขวัญแต่งงาน

ชาวจังหวัดชัยภูมิ

The Ethical Value of the Morals in the Words of Marriage in Chaiyaphum Province

พระภัทรชาพงษ์ สิริภทโท (กำชัยภูมิ)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phra Phatthachaphong Siribhaddo (Khamchaiyaphum)

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: siriphattho@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาการสู่ขวัญแต่งงานในสังคมไทย 2) เพื่อศึกษาคตินิยมในคำสู่ขวัญแต่งงานชาวจังหวัดชัยภูมิเพื่อศึกษาคตินิยมจากคำสู่ขวัญแต่งงานชาวจังหวัดชัยภูมิ 3) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมจากคตินิยมในคำสู่ขวัญแต่งงานชาวจังหวัดชัยภูมิ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย พระภิกษุ 3 รูป นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ประเพณี 5 ท่าน หมอสู่ขวัญ 10 ท่าน และ ประชาชนทั่วไป มุ่งเน้นคู่แต่งงานที่ใช้ชีวิตมายาวนาน 7 คู่ รวม 25 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า

ประเพณีการสู่ขวัญแต่งงานของสังคมไทยชาวภาคอีสานและจังหวัดชัยภูมิมีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ การสู่ขวัญบายศรี เป็นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามหลักความเชื่อศาสนาพราหมณ์ที่เผยแพร่เข้ามาเมื่อทศวรรษในสังคมไทยและชาวอีสาน ทำให้การแต่งงานของชาวอีสานจึงต้องมีการบายศรี ซึ่งเป็นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การกล่าวคำสู่ขวัญจึงเป็นกล่าวคำบูชาขวัญวนต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์

*ได้รับบทความ: 10 กันยายน 2562; แก้ไขบทความ: 28 กันยายน 2562; ตอรับตีพิมพ์: 30 กันยายน 2562

Received: September 10, 2019; Revised: September 28, 2019; Accepted: September 30, 2019

ที่เคารพนับถือ ให้มาเป็นสักขีพยาน ปกป้องรักษาคู่บ่าวสาวให้อยู่ดีมีสุขเจริญรุ่งเรือง มีขวัญ กำลังใจมีความเชื่อมั่นในการก้าวสู่ภาวะ การดำรงชีวิตคู่ต่อไปและเป็นสิริมงคลต่อเจ้าบ่าว เจ้าสาวเองและญาติพี่น้องผู้ใกล้ชิด

ในคำสู่ขวัญเป็นท่วงทำนองภาษาท้องถิ่นอีสาน จากการประพันธ์ขึ้นของนักปราชญ์ที่มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องของภาษาและวรรณกรรม ได้สอดแทรกคติธรรมคำสอน ในลักษณะกลอนสัมผัสให้จดจำได้ง่ายเป็นข้อคิด เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตการครองเรือน เป็นจริยธรรมแนวทางปฏิบัติตนของคู่บ่าวสาว ซึ่งก่อให้เกิดคุณค่าทางด้านจริยธรรมจากคติธรรมคำสอนนั้น ประกอบด้วยคุณค่าทางด้านจริยธรรมการปฏิบัติตนระหว่างสามีต่อภรรยา,คุณค่าทางด้านจริยธรรม การปฏิบัติตนระหว่างภรรยาต่อสามี, คุณค่าทางด้านจริยธรรมการปฏิบัติตนของสามีภรรยาในการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน, คุณค่าทางด้านจริยธรรมการปฏิบัติตนระหว่างลูกเขยต่อพ่อแม่ภรรยา,คุณค่าทางด้านจริยธรรมการปฏิบัติตนระหว่างสะใภ้ต่อพ่อแม่สามี, คุณค่าทางด้านจริยธรรมการปฏิบัติตนระหว่างสามีภรรยาต่อญาติพี่น้องวงศ์ตระกูลของแต่ละฝ่าย,และคุณค่าทางด้านจริยธรรมการปฏิบัติตนระหว่างสามีภรรยาต่อชุมชนสังคม นอกจากนี้การประกอบพิธีสู่ขวัญแต่งงาน ก่อให้เกิดคุณค่าจริยธรรมอันดีงามของสังคม ในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีพิธีกรรมท้องถิ่นอันดีงามที่มรดกนี้ ที่ปฏิบัติมาจากบรรพบุรุษให้คงอยู่สืบต่อไป ซึ่งนับวันจะมองไม่เห็นคุณค่า จากการรับเอาวัฒนธรรมประเพณีจากสังคมไทยทั่วไปและโลกตะวันตก มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวอีสานและชาวชัยภูมิมากขึ้น

คำสำคัญ: คุณค่า;จริยธรรม; คติธรรม; คำสู่ขวัญ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the history of the words of marriage in Thai society, 2) to study the morals in the words of marriage of Chaiyaphum people, and 3) to analyze ethical values of the morals in the words of marriage of Chaiyaphum people. This research was a qualitative research. The tools used in the research were In-depth interview. The target group consisted of three monks, five cultural scholars, ten wise elders of the white thread ceremony, and twenty-five general people including seven long married couples.

The findings revealed that the words of marriage in the northeast and Chaiyaphum province have existed since their ancestors. The words of marriage or Soo Kwan Bai Sri is a sacred worship based on Brahmanism that

has influenced Thai society and Isan people. Therefore, the wedding ceremony of the Isan people must have the words of marriage which is considered a sacred worship. The words of worship are aimed at requesting the sacred things to be a witness, to protect the newlyweds, and to bless them with happiness, prosperity, and confidence in stepping into the family life.

The words of marriage are the local northeastern melodies produced by the local wisemen who have knowledge of language and literature. The moral teachings were inserted in a form of verse that were easily be remembered as a philosophy of household life and a practical approach for the newlyweds.

The teachings generated the ethical values namely, behaviour between husband and wife, behaviour between wife and husband, behaviour in marriage life, behaviour between a son in law and wife's parents, behaviour between a daughter in law and husband's parents, behaviour between a husband and a wife and their relatives, and behaviour towards the community.

In addition, the words of marriage generate the good value of ethics in the society and help preserve the local tradition and the inherited auspicious ritual. As time goes on, the value of this ceremony is overlooked because of the acceptance of other cultures in Thai society including the western culture that directly influences the Isan lives and Chaiyaphum people.

บทนำ

พระพุทธศาสนาได้มีบทบาทเข้ามาเผยแผ่ในประเทศไทยหรือดินแดนสุวรรณภูมิในปัจจุบันรับรู้กันโดยทั่วไปว่าเป็นภูมิประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนมาตั้งแต่สมัยยุคพระเจ้าอโศกมหาราชหลังจากได้ทำการสังคายนาครั้งที่ 3 สิ้นสุดลง ปี พ.ศ. 234 (Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto), 2540 : 1997) จนถึงปัจจุบัน 2,000 กว่าปีมาแล้ว ประวัติศาสตร์ชาติไทยมีความเกี่ยวเนื่องผูกพันกับพุทธศาสนามายาวนาน จึงทำให้พระพุทธศาสนากับชาติไทยมีความสัมพันธ์ผูกพันแนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงทำให้ลักษณะพื้นฐานการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยส่วนใหญ่ดำเนินตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ความเชื่อความศรัทธาในขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เคยสืบทอดกันมาในยุคก่อนที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองนั้น ปัจจุบันถือว่ายังเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลในการดำรงชีวิตของคนในสังคมไทยพอสมควรโดยเฉพาะวัฒนธรรมประเพณีซึ่งชาวพุทธทุกคนปฏิเสธไม่ได้ว่า สิ่งที่มีอิทธิพลทางหลักความเชื่อของสังคมไทยในด้านพิธีกรรมนั้นคือลัทธิทางศาสนาพราหมณ์ ที่มีความเจริญรุ่งเรืองในภูมิภาคแถบสุวรรณภูมิมาก่อน และยังมีอิทธิพลสืบทอดกันมาจนยุคปัจจุบัน

สถาบันครอบครัวเป็นพื้นฐานทางสังคมที่มีหน้าที่ถ่ายทอดให้การเรียนรู้วัฒนธรรมและค่านิยมแกสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งช่วยขัดเกลาพฤติกรรมมนุษย์ให้รู้ว่สิ่งใดควรทำสิ่งใดไม่ควรทำ หรืออะไรถูกอะไรผิด เป็น สถาบันที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างลึกซึ้ง (Phramaha Sanong Pajjopakari, 2012 : 99) ประเพณีนิยมที่คนไทยได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพราหมณ์อีกอย่างหนึ่งคือ ประเพณีการบายศรีสู่ขวัญที่มีการปฏิบัติกันอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะภูมิภาคทางตะวันออกเฉียงเหนือหรืออีสานถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งถือว่าเป็นประเพณีมงคลและสำคัญอย่างหนึ่งชาวอีสาน ประเพณีสู่ขวัญบายศรีทำกันแทบทุกโอกาสทั้งในมูลเหตุแห่งความดีและไม่ดี (Preecha Pinthong (Parinyan Phikku) 1973 : 204) แม้ในยุคปัจจุบันพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่และแทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตของคนอีสานก็ตาม และการรับรู้หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาทำให้ประเพณีต่างๆที่มีในชุมชน ในวิถีชีวิตของสังคมไทยถึงแม้บางอย่างจะได้รับอิทธิพลจากลัทธิความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์แต่ก็ได้สอดแทรกเอาหลักพุทธธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเข้ามาผสมผสานให้เกิดความกลมกลืนระหว่างหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนากับหลักการพิธีกรรมของพราหมณ์และวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนได้อย่างลงตัว เช่น ประเพณีสู่ขวัญบายศรีของคนอีสานที่ผสมผสานเอาวัฒนธรรมทั้งสามอย่างได้อย่างลงตัว

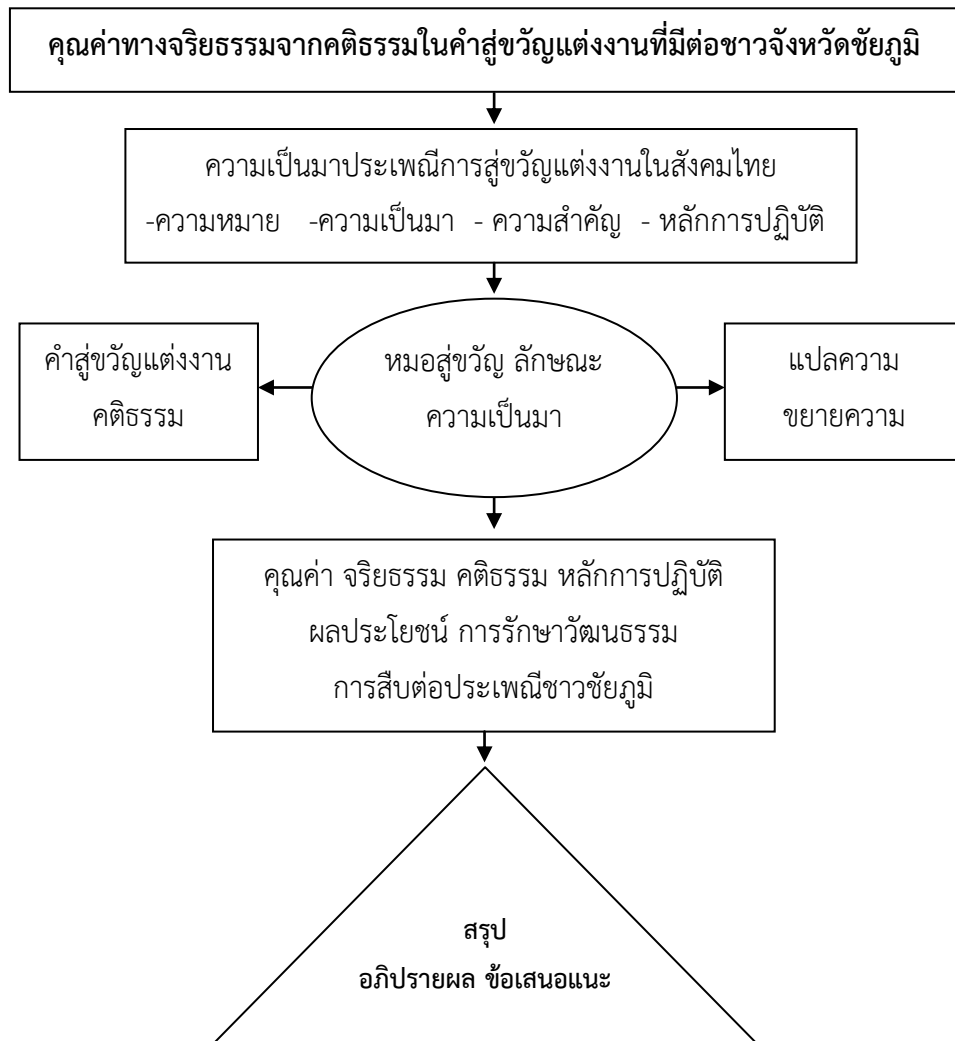
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาประเพณีพิธีกรรมการสู่ขวัญแต่งงานในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาคติธรรมจากพิธีกรรมในคำสู่ขวัญแต่งงานชาวจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าทางจริยธรรมจากคติธรรมในคำสู่ขวัญแต่งงานชาวจังหวัด

ชัยภูมิ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เขียนไว้ด้านบน ในงานวิจัยเรื่อง คุณค่าทางจริยธรรมจากคติธรรมในคำส่วขวัญแต่งงานที่มีต่อชาวชัยภูมิ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดตามภาพประกอบดังนี้

ผลการวิจัย

ประเพณีพิธีกรรมการสู่ขวัญบายศรีแต่งงานในสังคมไทยการสู่ขวัญบายศรีเป็นวัฒนธรรม ประเพณีไทย และของชาวไทยอีสาน ที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันตั้งแต่บรรพบุรุษจากอดีตมานับหลายร้อยปี จนถึงปัจจุบัน จากศรัทธาความเชื่อ อิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ที่เข้ามาเผยแผ่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเข้ามามีบทบาทในสังคมชีวิตของคนไทย แต่ความเชื่อดั้งเดิม ในเรื่องของ การบูชาศักดิ์สิทธิ์ ด้วยเครื่องสักการะเครื่องสังเวตต่างๆ จากศาสนาพราหมณ์ ยังมีอิทธิพลต่อสังคมชาวอีสานและชาวไทยทุกภาค

ในสังคมไทยภาคอีสานและชาวชัยภูมิเรียกการแต่งงานว่า “กินดอง หรืองานดอง” นิยมทำพิธีกรรมแต่งงาน โดยการทำพิธีบายศรีสู่ขวัญเป็นหลัก ดังนั้นผู้ที่ก้าวขึ้นสู่ชีวิตขั้นนี้จะต้องใคร่ครวญทุกอย่างให้รอบคอบ และรอบด้าน เช่น การเลือกคู่ครอง การสร้างเรือนปลูกเรือน เรียกว่า กั้นงานกินดอง ของคู่บ่าวสาว ที่จะมาอยู่ร่วมชีวิตกันเป็นคู่สามีภรรยา กันนั้น ชาวอีสานถือว่าเป็นพิธีที่สำคัญ มีความศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้เป็นการประกาศให้สังคมทั่วไปได้รับรู้ทราบกันว่า ชายหญิงคู่นี้ได้เข้าพิธีมงคลสมรส เป็นสามีภรรยากันอย่างถูกต้องตามประเพณีอันดีงาม คำสู่ขวัญที่ใช้สู่ขวัญบายศรีให้คู่บ่าว - สาวนั้น เหมือนเป็นการสอนในการใช้ชีวิตคู่ การมีความสัมพันธ์กันในชีวิตครอบครัวทั้งฝ่ายหญิงฝ่ายชายจะต้องนำไปปฏิบัติ

คติธรรมในคำสู่ขวัญแต่งงานในจังหวัดชัยภูมิ สรุปลได้ ดังนี้

ผัวเมียนี้กูมีงอย่าให้ว่า มีแต่ข่อยและเจ้าประสงค์เท่าชั่วชีวิต, มือเบื่องขาเจ้าอย่าเนียดใส่อย่า มือเบื่องซ้ายเจ้าเนียดใส่นอง ให้เจ้าปองใจสร้าง นำกันให้มันคอง, คันผัวเมียตีรันลั่น ย่อยิ่งแสนสุข ผูกมูโรคาศทุกขลิหังไกลไรเจ้า ผัวเมียเว้านำกันแต่ความม่วน มวลบุญชาติพี่น้องลียอย่งว่าแต่ดี - ในวาระมีอนีสี้ได้ผูกแขน คันผัวเมียฮักกันให้วงศ์วอนเกี้ย อย่าให้เสียไหมด้าย หายไปถิ่มปล่าวๆ ผูกแก่นเจ้าให้เป็นคู่ครอง - ผู้เป็นผัวอย่าแข็งคำเว้า เห็นพ่อเฒ่าแม่เฒ่าให้ยำเกรง - ผู้เป็นเมียอย่าไปเล็งเสียงปาก อย่าไปถากคำจา - ผู้เป็นผัวให้อักเมียจนแก่ให้คือแม่ของโต อย่าพาโลเลาะบ้าน อย่าค่านนอนเว็น - ผู้เป็นเมียอย่าแข็งปาก ตื่นแต่เช้าก่อนผัวโต อย่าโสความแข่งใส่บูยา อย่าไปด่าวงศ์วาน - ผัวเมียนี้กูมีงอย่าให้ว่า บิให้เถียงด่าป้อยคำสั้มจมน้ำ - ให้ค่อยปากค่อยเว้าเข้าคำทำเพียร พากันเป็นเอื้อนชานอยู่สบายหายฮ้อน - เอากันแล้วให้เจ้าพากันสร้างถางนาชุดโกน อย่าเป็นคนขี้คร้าน ยืนไถล่อมมือ - เมียนั้นพอปานจ้าว ผัวนั้นพอปานพระ ให้พำเพียรผัวแก้ว - เอากันแล้วให้เจ้าพากันสร้างถาง

นากล้าวาน เอ็ดลงไปอย่าค้านแรงแงน้อยให้ช่วยกัน- มุดน้ำอย่าให้ได้เอ็ดหลังฟู จกปูอย่าได้เอ็ด
แขนสั้น ผัวเมียกันอย่าได้ป้อยได้ค่า - มือเบื่องซ้ายอย่าเนียดใส่ผัว มือเบื่องขวาอย่า
เนียดใส่น้อง ให้เจ้าปองใจสร้างนากันอย่าฝีกแหว ทางพ่อแม่เพิ่นกะย่องคันเจ้าเอ็ดดี -
ให้เคารพพ่อแม่ ปูย่า ตายาย อย่าพอกูแม่มีง สิท่ามาค้าขึ้น - ผัวเมียนี้กูมีงอย่าให้ว่า ให้ว่า
ข่อยและเจ้าคำนี้จั่งค่อยควร อย่าได้หวนหาข้อคำบตีมาเลา - มือเบื่องซ้ายเจ้าอย่าเนียดใส่ผัว
มือเบื่องขวา เจ้าอย่าเนียดใส่น้อง ให้เจ้าค่อยแต่สร้างนากันให้ถึกปอง ผัวเมียทำถูกต้องเงิน
เจ้าสิหลังมา - ให้เป็นผัวดุษฎีหอ ผัวก่อเมียพาย ผัวฮาบ เมียหาม - ผัวว่าแล้วกะแล้ว เมียว่า
แล้ว บให้แ้วเที่ยงกัน - บให้เว้าความเก่า มันสิเล่าให้ผิดกัน - ผัวเมียนี้กูมีงอย่าได้ว่า อย่าได้
ค่าแม่โคตร อย่าได้ใจหยังแม่นาย เพิ่นสิเอาไปขาย ฮิตคลองสองกำ ธรรมดา คลองเลี้ยงเที่ยง
กันมันบ่แม่น ออ้งแน่น แสนแค้น ให้หิ้นตรอง - ไปปายามาดาย หักไม้ตายแก่งกันหม้อ -
มุดน้ำอย่าได้เอ็ดกันฟู จกฮูอย่าได้เอ็ดแขนสั้น ผัวเมียกันอย่าได้ป้อยได้แขง- หนักกะชอยกัน
ฮาบ หยาบกะชอยกันดิง - ผัวเมียนี้ คันลงเรือลำเดียวกันแล้ว ผู้ผัวว่า เมียกะถ่อย- มีผัวแล้ว
ให้เจ้าถ่มใจเก่า อย่าได้เล่าความหลัง ให้เจ้าฟังคำสอนบ่อนสิจากับผู้เจ้า - ให้ถื่อคำโบราณว่า
มีผัวให้มันย่อง มีน้องให้อ่อย - เจ้าเป็นเขยให้เจ้าทำใจกว้าง อย่าได้คิกกล่าวอ้างสรรพสิ่งอันใด
ให้เจ้าใจใส่นางแค้นไท้ - เจ้าเป็นลูกสระไก้ให้เจ้าฮักแม่ผัว อย่าได้เว้านั่วๆกวนผัวแลฮู้ ให้
เป็นผู้ฮู้ตักบาตรเข้าวัดฟังธรรม - เถิงเดือนด่าเจ้าอย่าได้เที่ยวค่า - เอือนหลังตำนานเอือนอา
ชายคาสูงเล่าหลังใหญ่ หลังสูงนั้นเอือนลุงเอือนป้า - ได้กินขึ้นให้เจ้าส่งเอือนอา ได้กินปลาให้
เจ้าส่งเอือนปู่เอือนย่า - ให้ฟังคำสอน ตายายพ่อแม่ ใจแผ้วกว้างพี่น้องวงศ์ศา - ตาเบื่องซ้าย
เจ้าแลข้ามผัว ตาเบื่องขวาเจ้าแลหาฮู้ - อย่าได้หลบได้ลู่ หมอข้าว หมอแกง ถึงยามแลงให้
แต่งภาช้ข้าว ถึงยามเช้าให้เจ้าแต่ง ภาช้งาย - มีผัวแล้วให้ถ่มใจเก่า เหล้าไหน้อยให้เจ้านาย
ผู่ไพร่ เหล้าไหใหญ่ให้เจ้านายขุน

ผู้เป็นผัวอย่าแข็งคำเว้า เห็นพ่อแม่แม่เฒ่าให้ยำเกรง ผู้เป็นเขยอย่าเสงเสียงปาก
อย่า ไปถากคำจา คันไปไฮ้กะให้มา คันไปนากะให้ตาว ผั้นเชือกข่าจ้วควาย อย่าตื่นสายลุก
ยาก อย่าได้ ปากเกินตัว ผู้เป็นผัวให้ฮักเมียจนแก่ ให้คือแม่ของโต อย่าพาโลเลาะบ้าน อย่าชี้
คร้านนอนเร็น อย่าไปเห็นสาวแก่ อย่าไปแก่งว่าววงค์ อย่าไปโก่งใส่โคตร อย่าเว้าโพดคั้นเห็น
เอ็ดบ่เป็นให้ถามไถ่ อย่า ไปใหญ่กว่าลุง อย่าไปสูงกว่าป้า อย่าไปด่าวงศ์วาน อย่าไปพาลพี่
น้อง อย่าไปฟ้องชุมแขง

ผู้เป็นเมียอย่าแข็งปากว่า ตั้งแต่เข้าก่อนผัวโต อย่าเสียงโวยวายเสียด อย่าไปเคียดไวยาว คันไปไฮ้กะ ฮีบมา คันไปนากะฮีบต่าว เห็นผู้บ่าวอย่าแซนแลน แชนแลน ยินเสียงแคน อย่าไปฟ้อน อย่าไปย่อนใส่เสียง กลอง อย่าจองหองใส่ปู่ย่า อย่าไปด่าอาวอา คันไปมาให้คม เขียม อย่าให้เสื่อม ชุมแซง อย่าไปแสบฟิดฟาด อย่า ประมาทปู่ย่าโต อย่าไปโสความเก่า อย่าไปเล่าความเดิม อย่าไป เสริมผู้อื่น อย่าไปตื่นเสียงคน อย่าไปวนของ ผื่น คันผื่นเอ็นจั่ง ขาน คันผื่นวานจั่งส่อย

ให้ไปค่อยมาค่อย เห็นโคตรเห็นวงศ์ อย่าไปโก้งเกียงพ้อเถียงแม่ เห็นคนแก่ปากว่า จาไซ อย่าจัญไร ป้อยผีป้อยท่า อย่าไปด่าพี่น้องทั้งผัว อย่าเมาเมวสุราเบี้ยโบก ยามขึ้นโคกหา ฟินหาตอง อย่าเสียงหองร้องเพลง แอ่นแอ่น อย่าได้เล่นป่าหมูป่าฝูง คันเห็นลุงให้ว่ากะบาด อย่าได้ขาดความ เว้าขานไซ ไปทางใดอย่าได้ช้า คันเห็นป่าให้ว่าคือลุง อย่าหัวสูงไปหมอบมา หมอบ อย่าว่าปอบผีท่า ผีภู อย่าซูลูเอาของบ่อบอก อย่างกลับกลอกปู่ ยาวงศา ยามไปมาให้ วนเวียนแหว ฮักคือพ่อคือแม่ปู่ย่า ของโต อย่าพาโลต่อแหลหลอนหลอก อย่าไปบอกใช้สิ่งเอา ของ ผิดูธรรมนองครองของลูกไก่ กว่าสิได้ลูกผื่นมาแยง อย่าเว้าแข็งคำหวานโอนอ่อน

ว่ามาเยอขวัญเอย ขวัญสองเจ้าให้มาถ่อนมาอยู่กัน อย่าไปปนคนธรรพ์ในป่า อย่าไป ทำน้ำหลากไหลแสง อย่าไปแย่งผาชันพันยอด ว่ามาเยอขวัญเอย สองเจ้าจ้งมากอด เป็นมึงสาย แนน เอาสองแขนจับกันไว้แน่น ขวัญเจ้าเล่นไปไกล ขวัญเจ้าไปในป่า ขวัญเจ้า หนีลงท่าไปเฮือ ขวัญเจ้าไปเมืองเหนือและเมืองลุ่ม ขวัญเจ้าไปอยู่พุ่มเพื่อยหนาม ขวัญเจ้าไป นาทามนาฮ่อง ขวัญ เจ้าไปหลงป่องทางมา ขวัญเจ้าไปตามหาสาวบ่าว ขวัญบ่ต่าวคินมา ขวัญไปคาอยู่ในเงื้อม อยู่ใน เหลื่อมผาชัน กะให้มาสามี่วันนี้

ผู้เป็นผัวอย่าแข็งคำว่า เห็นพ่อแม่แม่เฒ่าให้ยำเกรง ผู้เป็นเมียอย่าเสงเสียงปาก อย่าไปเถียงคำจา คันไปไฮ้กะให้มา คันไปนากะให้ต่าว อย่าทำโตเป็นบ่าวเสเพลร่ำรวย อย่าตื่นสวดยลุกยาก อย่าได้ปากเกินตัว ผู้เป็นผัวให้อีกเมียจนแก่ ให้คือแม่ของโต อย่าพาโล เลาะบ้าน อย่าซื้อคร้านนอนเว็น

อย่าไปเห็นสาวแก่ อย่าไปแก่งว้างศ์ อย่าไปโก้งใส่โคตร อย่าเว้าโพดคันเห็น เอ็ด บ่เป็นให้ถามไถ่ อย่าไปใหญ่กว่าลุง อย่าไปสูงกว่าป้าอย่าไปด่าอาวอา อย่าไปพาลพี่น้อง อย่า ไปฟ้องชุมแซง ผู้เป็นเมียอย่าแข็งปากว่า ตั้งแต่เข้าก่อนผัวโต อย่าเสียงโวยวายเสียด อย่าไปเคียดไวยาว สิไปนากะให้บอก อย่างกลับกลอกให้ปากว่าจาขาน ยามเลิกงานให้ฟ้าว กลับบ้าน อย่าจุ่นจ้านเที่ยวต่อทางใด คันไปไฮ้กะฮีบมา คันไปนากะฮีบต่าว

เห็นผู้บ่าวอย่าตาสั้ตาทหวาน อย่าอาจหาญ จองหอง ใส่ปู้ย่า อย่าไปด่าพี่น้อง อาว
อา ยามไปยามมาให้คมเคียม อย่าให้เสื่อมชุมแซง อย่าไปแสงพิตฟาด อย่าประมาทปู้ย่าโต
อย่าไปโสความเก๋า อย่าไปเลาความเดิม อย่าไปเสริมผู้อื่น อย่าไปตื่นเสียงคน อย่าไปวนของ
เพิ่น เพิ่นเอ็นจิงขาน เพิ่นวานจิงชอย ให้ไปค่อยมาก่อยเห็นแกโคตรวงศ์ อย่าซีโกงเถียงพ่อแม่
เห็นคนแก่ให้ปากเว้าจาไซ อย่าจัญไรป้อยผีป้อยท่า อย่าไปด่าพี่น้องทางผัว อย่ามัวเมาสุรา
เบี้ยโยก อย่าซอกโลกนอกใจกับผัว อย่าหลงตัวหลงกลชายชู้ ไปมีหม่อมมีเพื่อนมีฝูง อย่าหัวสูงไป
หมอบมาหมอบ อย่าด่าปอบผีท่า ผีภู อย่าซูลูเอาของบ่บอก อย่ากลับกลอกปู้ยวงค์ศา ยาม
ไปยามมาให้พักให้แหว ให้ฮักคือพ่อแม่โต อย่าพาโลตอแหลหลอนหลอก อย่าไปบอกเอาสิ่งเอา
ของ อย่าได้ผิตทำนองคลองลูกสะไภ้ กว่าสิดได้ลูกเพิ่นมาแง อย่าเว้าแข่งคำหวาน
โอนอ่อน

คันแม่นเมียให้เป็นเมียแท้อย่าเมียแหวเข้าป่า เมียให้เมียฮอดบ้านอย่ามัว
ค้างเคิงทาง เพิ่นสียันหยามหน้านินทว่ากล่าว ผุ่งหมู่ชาวเพิ่นบ้านเขาสิต่นกล่าวขวัญ อย่า
เป็นด้วนๆ เมาม่วนตามถนน เมียให้จนถึงเฮือนจึงว่าเป็นเมียแท้ แนวนสิว่าหาเล่นเฮือนชาน
บ้านผู้อื่น เขาสิได้กล่าวเพิ่นเมียนั้นว่าปดี เมียแหวหนีเมียคร้านทำงานใจถ่อย เมียบ่ค่อยช่วย
สร้างเมียค้ำทางศีล เมียมันเมียบ้าเมียหมาใจดำ เมียบ่รู้เวลา ดิมันตั้งเล่นแนวนั้นแห่ง
ชั่วหลาย เมียขายเมียค้าหาทุน กะโคแน เมียล่ำเมียแลสงเคราะห์ญาติพี่น้องทางกำฝายผัว
เมียครวเมียตัมหุงแกงแลงสุยาม สายบ้ายเที่ยงทำเลียงสุผัว ทำครวกับข้าวหมดงานทานแจก
รับแขกรับเจ้าเมียเข้าวัดวา ผัวหามาเมียเมียนเงินทองของใช้จ่าย เมียเจ้าเมียนาย มีแหล่งรับ
ใช้ต่างหน้าอยู่สบาย

อนึ่งเมียให้ลูกแต่เช้า ตื่นก่อนนอนหลังฟังคำสอนสามีปล่่วงเกินคำเว้า ถึงเมื่อยาม
กินข้าวให้ผัวแฉงกินก่อน ถึงยามนอนเบียดข้างนางน้องตำลึง ใจประสงค์ต่อตังพันกิบพลูยา
ถึงเวลายามแลงให้แต่งครวหุงต้ม อย่าได้คำส่มขมเค็มป้อยด่า ท่าบให้เข้าใกล้คำเว้าม่วนหุ
บ่หมิ่นเจ้าประมาทท่าทางผัว ยอมตัวลงทำดังสามเณรน้อย บให้พาลหาถ่อยเถียงกันได้ตอบ
ประกอบครองแม่บ้านงานหน้าให้ฮุสใส อันนี้ คันถึงวันศีลห้า ให้สมมาผัวโทษการวะไหวผัว
แก้วหย่อนหย้า รู้จักเกรงขามย่านผัวตนตามฮิต บให้ผิตแบบเบื่องเมืองบ้านเพิ่นสอน

ผัวเมียนึกมึงอย่าได้ว่า ให้เอ็นช่อยและเจ้าค่านิจจิงควร บได้หวนหาข้อคำบตีมาเล่า
มือเบื่องซ้ายเจ้าเนียดใส่ผัว มือเบื่องขวาเจ้าอย่าเนียดใส่น้อง ให้เจ้าปองใจสร้างนากัน
ให้ถูกช่อง ผัวเมียทำถูกต้องเงินค่าแก้วสิหลั่งมา บให้เป็นผัวด้ามพรว้า เมียสาวกกะเบือ

ให้เป็นผ้าแก้วเมียแหวน ผ้าถ่อเมียพายผ้าหาบเมียหาม ผ้าหามเมียหาบ หยาบช่วยกันดึง การงานมันยากเมียให้อุปุฏฐากเพียรพร้ายามแลง สองแพงกันอีกดั่งตาสองก้า ผ้าให้ทำตามถ่อเยเมียโตสอนสั่ง โอวาทผ้ากล่าวเว้าเมียเจ้าให้หล่นำ

คุณค่าทางจริยธรรมจากคติธรรมในคำสู่ขวัญแต่งงานชาวชัยภูมิ สรุปลได้ เป็นสามระดับได้ ดังนี้

1) คุณค่าจริยธรรมด้านปัจเจกบุคคล ประกอบด้วยคุณค่าจริยธรรมด้านเป็นหมอสู่ขวัญที่เป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณอีกด้านหนึ่งนอกจากพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาที่มีคุณค่าต่อชุมชนเป็นแบบอย่างของใช้ชีวิตที่ห่างจากอบายมุขเป็นผู้นำในการสร้างกุศล กระทำตนประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมส่วนรวม ต่อไป คุณค่าจริยธรรมการเจ้าบ่าว เจ้าสาว คำสู่ขวัญแต่งงานได้สอดแทรกการเตรียมตัวจะเริ่มต้นชีวิตใหม่ก้าวสู่วัยแห่งเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่มีความละเอียดอ่อน ท่านกล่าวสอน ให้รู้จักปรับตัวปรับใจ การปรับตัวคือการ ปรับความประพฤติที่เคยทำไม่ดีไม่งาม เช่น “อย่าทำโตเป็นบ่าวเสเพลร่ารวย อย่าตื่นสวญลุกยาก อย่าได้ปากเกินตัว, อย่าไปเห็นสาวแก่ อย่าไปแก่กว่าวงศ์ อย่าไปโกงใส่โคตร อย่าเว้าโหดค้นบ่เห็น เอ็ดบ่เป็นให้ถามไถ่” สอนเจ้าบ่าวให้คำนึงหากมีภรรยาแล้วอยู่ทำตัวเจ้าชู้ อย่าแอบมองทำตาเจ้าชู้ สอนฝ่ายชายแสดงถึงความเป็นผู้นำ เช่น “อย่าได้ตามหลังเมียเอ็ดเอี้ยเอี้ยเอี้ยเอี้ยเอี้ยคือผู้แม่ ชายบ่แท้คร้วครอบจน ให้เจ้าเป็นชายแท้ ให้ผาบแพ่ทุกประการ ให้ห้าวหาญคือจอมปราชญ์ สร้างเคหาสนให้สูงเอื้อง, สอนให้เจ้าสาวรู้จักปรับเปลี่ยนตัวเอง ให้รู้จักหักจิตใจ เช่น “มีผ้าแล้วให้ถ่มใจเก๋อย่าได้เล่าความหลังให้เจ้าฟังคำสอนบ่อนสิจากับผู้เจ้า ” และสอดแทรกคุณค่าทางพระพุทธศาสนา ให้รู้จักสร้างบุญสร้างกุศล ในเทศกาลงานบุญหรือวันศีลวันพระ เช่น “ให้เจ้าได้สับเชื้อพ่อแม่แทนเฮือน ถึงปีเดือนฝนฮ่วยฮ้องฮ้ำ 7,8 คำ ให้เจ้าอยู่จำศีล วัน 14,15 คำ ให้เจ้ายินดีตักบาตร อย่าให้ขาดทานศีล” เป็นต้น

2) คุณค่าจริยธรรมด้านครอบครัว ประกอบด้วยคำสอนให้ด้านการปฏิบัติตนต่อกันทั้งสองฝ่ายทั้งสองสามีต่อภรรยา และภรรยาต่อสามี เน้นในเรื่องความขยันความอดทน หลักการสร้างครอบครัว ให้ระวังคำพูดคำจาซึ่งกันและกันระหว่างสามีภรรยา ปฏิบัติตนของผู้เป็นเขยต่อ พ่อแม่ภรรยาปฏิบัติตนของผู้เป็นสะใภ้ต่อ พ่อแม่สามี สอนให้รู้จักการอ่อนน้อมถ่อมตน ให้เกียรติพ่อดาม่ายาย พ่อสามี แม่สามี ไม่ปฏิบัติตนเป็นคนโลภมากคิดอยากได้สมบัติของแต่ละฝ่าย อย่าได้เห็นแก่ตัว ให้เห็นแก่หน้าของบุพการีทั้งสองฝ่าย

3) คุณค่าจริยธรรมด้านสังคม ประกอบไปด้วยคุณค่าจริยธรรมด้านการปฏิบัติตนต่อญาติพี่น้อง ตามเวลาและโอกาสได้ถูกต้องเหมาะสม ด้านการปฏิบัติตนต่อชุมชน คุณค่าในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีประกอบไปด้วย การอนุรักษ์และพัฒนาระบบและรูปแบบให้เกิดในทิศทางเดียวกัน เกิดความศรัทธา มองให้เห็นผลสัมฤทธิ์ ตามการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่พัฒนาไม่หยุดยั้ง การสืบสานการเป็นหมอสู่ขวัญในท้องถิ่น การรักษาประเพณี การแต่งงานในท้องถิ่น การปลูกฝังประเพณีสู่คนรุ่นใหม่การพัฒนาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยคุณค่าทางจริยธรรมจากคติธรรมในคำสวดขวัญแต่งงานต่อชาวจังหวัดชัยภูมิ จากจุดประสงค์การศึกษาในงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ประเด็นในจุดประสงค์ที่ 1 ประวัติความเป็นมาประเพณีพิธีกรรมการสวดขวัญแต่งงานในสังคมไทย มีวัฒนธรรมประเพณีทางเหนือเรียกว่า “กินแขกแต่งงาน” วัฒนธรรมประเพณีทางภาคกลาง เรียก “พิธีมงคลสมรส” วัฒนธรรมประเพณีทางภาคใต้ จะยึดหลักทางภาคกลาง แต่ถ้าเป็นมุสลิม พิธีนี้ว่า “นิกะห์” วัฒนธรรมประเพณีทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน เรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า “งานกินดอง” จุดที่เป็นเอกลักษณ์ของงานที่ของงานแต่งงานของชาวอีสาน คือ พิธีกรรมสวดขวัญบายศรี ที่ถือว่าเป็นการแต่งงานโดยสมบูรณ์ตามคติของชาวอีสาน ในส่วนของจังหวัดชัยภูมิเป็นจังหวัดทางภาคอีสานตอนล่างที่เป็นพื้นที่วิจัย เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ติดต่อกับวัฒนธรรมจากทางอื่น จึงก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมหลายรูปแบบ จากการศึกษาวิจัยลงพื้นที่ ทำให้ได้ทราบว่า ชาวชัยภูมิส่วนใหญ่ในพื้นที่วิถีชุมชนบ้านยังนิยมจัดพิธีกรรมสวดขวัญบายศรี ในการแต่งงานอยู่ แต่มีบางครอบครัวที่ผสมผสานกันวิถีชีวิตที่วิวัฒนาการตามสังคมยุคใหม่ ในคำสวดขวัญแต่งงานนอกจากจะเป็นการเรียกขวัญเรียกกำลังใจคู่แต่งงาน บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือแล้วยังสอดแทรกคติธรรมคำสอนเป็นภาษาท้องถิ่น ในการดำเนินชีวิตการครองเรือนเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน หรือเรียกว่า หลักจริยธรรมในการครองเรือน ซึ่งประกอบด้วยจริยธรรมในตนเอง ต่อครอบครัว ญาติพี่น้องชุมชนและสังคมส่วนรวม ก่อนคุณค่าที่ศึกษา

เรียนรู้และนำมาปฏิบัติได้หลายรูปแบบ และการได้สืบสานวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ให้คงอยู่ต่อไปและสามารถพัฒนาส่งเสริมเป็นเอกลักษณ์สู่การยอมรับในสังคมโลก

ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยเรื่องคุณค่าทางจริยธรรมจากคติธรรมในคำสุ่อวัญแต่งงานที่มีต่อชาวจังหวัดชัยภูมิ ให้ได้รับประโยชน์ของการศึกษาผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เชิงการอนุรักษ์ การอนุรักษ์เอกลักษณ์ ให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในด้านวัฒนธรรมประเพณี โดยเฉพาะวัฒนธรรมจังหวัดแต่ละจังหวัดในภาคอีสาน ให้มีนโยบายพัฒนาการเป็นหม่อสู่อวัญ ให้มีการสืบสาน จัดประกวด จัดสัมมนา จัดให้มีสมมาคมยกระดับการการเป็นหม่อสู่อวัญให้มีคุณค่ามากขึ้น และให้หน่วยงานราชการในแต่ละหน่วยงานแต่ละพื้นที่ในเขตภาคอีสานตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมประเพณี ในการจัดกิจกรรมในหน่วยงานต่างๆ เช่นการรับส่งผู้นำ ของหน่วยงานงานเกษียณอายุทำงานของราชการหรืองานต่างๆที่เป็นมงคล ให้ได้มีพิธีการสู่อวัญบายศรี ที่เป็นมงคลทางจิตใจเป็นหลักมากกว่าจะไปส่งเสริมให้ดำเนินกิจกรรมในทางที่เชื่อมกับอบายมุข จัดงานเลี้ยงสังสรรค์ดื่มสุรายาเมาสิ้นเปลืองงบประมาณ

2) เชิงคุณค่าของคำสุ่อวัญอีสาน คติธรรมคำสอนเป็นแบบภาษาอีสานที่แฝงอยู่ในคำสุ่อวัญนั้นที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่ดีงาม โดยการให้ความรู้ขยายความคิดให้เพิ่มมากขึ้นในคติธรรมคำสอนคำสุ่อวัญในรูปแบบต่างๆ ให้ได้เห็นคุณค่าที่ได้มากกว่าแค่การปฏิบัติตามประเพณีเท่านั้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) การทำวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาในจังหวัดชัยภูมิซึ่งเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่เขตติดต่อกับภาคกลาง อยากให้ทำวิจัยในจังหวัดที่มีเขตติดต่อกับชุมชนภาคอื่น เช่น พื้นที่เขตติดต่อกับชายแดนประเทศกัมพูชา ว่าผลการวิจัย จะเป็นอย่างไร มีวิธีการปฏิบัติอย่างไร เป็นต้น

2) เรื่องแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีเรื่องสู่อวัญบายศรีของชนชาวอีสานพัฒนาการเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และเป็นคุณค่าในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อสังคมโลกในยุคการสื่อสารปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยคุณค่าทางจริยธรรมจากคติธรรมในคำส่วขวัญแต่งงานชาวจังหวัดชัยภูมิ ได้
องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

คติธรรมคำสอนที่แฝงอยู่ในคำส่วขวัญแต่งงาน มีคุณค่าทางวัฒนธรรมด้านภาษา
ท้องถิ่นซึ่งบางคำบางประโยคเป็นภาษาโบราณซึ่งยากต่อการเข้าใจได้ง่ายในยุคปัจจุบันที่
สังคมคนรุ่นใหม่ไม่นิยมพูดกันในชีวิตประจำ ทำให้เลือนหายไป ได้ยกขึ้นมาศึกษาในงานวิจัยและ
แปลความหมายเป็นภาษาไทยให้เกิดความเข้าใจในความหมายในคติธรรมนั้นๆ

จากคติธรรมเมื่อวิเคราะห์ออกมาจะเห็นได้ว่า เป็นคำสอนที่แฝงด้วยปรัชญาการ
ดำรงชีวิตประจำวันต่อตนเองและกับบุคคลรอบข้างในสังคมเป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติตน
ในทางที่ดีงามตามวิถีชีวิตตามครรลองคลองธรรมผสมผสานหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

References

- Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (1997). *Buddhism in Asean*. Bangkok: Thammasapa Press.
- Phramaha Sanong Pajjopakari. (2010). *Human and Society*. Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Preecha Pinthong (Parinyan Phikkhu). (1997). *Thai-Isan Ancient Traditions*. Ubonrachatani : Siridhamma press.